

voor mogelijk zijn gehouden. Kok heeft de geschiedenis ervan vaardig beschreven, maar tevens met de piëteitvolle omzichtigheid van een gastauteur. Een alleszins begrijpelijke beslissing, zo bleek tijdens de aanbidding in de afscheidsbijeenkomst in de Noorderkerk op zaterdag 16 december 2007. De onderdrukte emotie werd voelbaar tijdens het zingen van Hendrik Piersons 'God is getrouw, Zijn plannen falen niet', toen de aanwezigen spontaan opstonden en in menig vrijgemaakt oog een traan verscheen: 'De adem van Zijn lippen overmant de tegenstand'.

Voor de geschiedschrijving van deze bijzondere plek heeft Kok een degelijk 'fundament' gelegd, op zakelijke wijze. Het oproepen van de passie die de Noorderkerk bij tijde en wijle omgaf is een taak voor een toekomstige auteur. Dit was de kerk waar de geschorste Schilder in de Oorlogswinter van 1944-1945 bij kaarslicht catechiseerde. De geschiedenis ervan is nauw verbonden met de kerkstrijd, maar tevens met het verzet tegen de bezetter. De generatie die daarover uit de eerste hand kan vertellen, zoals de op 7 januari 2010 in Haren overleden Anneke Bügel-Volhand (1917-2010) zo vaak en op indrukwekkende wijze deed, begint ons te ontvallen. Wie schrijft, zolang het mogelijk is, de verhalen op? –

¶ Alphons van Leeuwen, *Symbolen smeden. Leven en werk van een beeldend kunstenaar*, Nijmegen (Valkhof Pers) 2009, (= *Memo reeks* 27), ISBN 978 90 5625 3127, 143 pagina's, €16,50.
¶ J. Vree

De autobiografie van beeldend kunstenaar Alphons van Leeuwen (*Utrecht 1936) bestaat uit vier delen: de eigenlijke levensbeschrijving, getiteld 'Leven om te werken, werken om te leven', een beschrijving van één van de belangrijkste onderdelen van zijn omvangrijke oeuvre, de Thomaskerk te Huizen, en twee bijlagen: 1. een overzicht van in opdracht uitgevoerd werk; 2. dito van tentoonstellingen.

Hoe een arbeidersjongen, de derde uit een meelevend katholiek gezin met uiteindelijk veertien kinderen in de Utrechtse arbeiderswijk Abstede, als dertienjarige door vader van de MULO wordt gehaald en bij de befaamde edelsmederij Brom in

de leer wordt gedaan, daar vervolgens als graveur, ciseleur, edelsmid en koperslager alle aspecten van het prachtige vak in zijn vingers krijgt, daarnaast op een avondvakschool les in technisch tekenen en verwante vakken ontvangt, vervolgens op de Academie *Artibus* tekenlessen volgt – 'poelen van verderf' aldus senior –, na zijn diensttijd weer bij Brom terugkeert, maar eigenlijk te zelfstandig is geworden om zich nog langer naar het daar heersende strenge regime te voegen, na een conflict met Leo Brom op staande voet wordt ontslagen – commentaar moeder na thuiskomst: 'Je zal je fatsoen wel niet gehouden hebben' –, vervolgens langs diverse werkgevers trekkend, mede dankzij een voortgezette vijfjarige avondstudie (toegepaste schilder- en beeldhouwkunst, monumentale technieken) bij *Artibus*, verder uitgroeit, om uiteindelijk als zelfstandig beeldend kunstenaar te eindigen, is een verhaal dat een geïnteresseerde lezer bladzijden lang boeit.

Van Leeuwen beschrijft zijn leven in sobere bewoordingen, die juist daardoor het gevoelsleven dat erachter schuilgaat prachtig doen uitkomen. Zo bijvoorbeeld waar hij een persoonlijke crisis beschrijft die hij in 1983 meemaakte. Zijn taalgebruik lijkt op de manier waarop hij in brons en edelmetaal werkt: plastisch, met sterke lijnen. Ontroerend is de beschrijving van het sterfbed van zijn vader. Toen de 93-jarige patriarch een paar uur voor zijn dood even een helder moment had, kregen de aanwezige kinderen te horen dat ze 'allemaal moesten opodemieteren'. Van Leeuwen: 'Het was mijn vader weer even ten voeten uit, zelfs in zijn stervensuur nog even de baas willen spelen. ...'. Junior moet echter ook niet altijd even makkelijk zijn geweest, gezien het feit dat hij tot drie keer toe met bonje afscheid nam van zijn patroons; slechts in het laatste geval kwam het weer goed. Fraai is dat in het archief van de firma Brom [aanwezig in het KDC] het op 31 mei 1958 gedateerde ontslagbewijs [in copie?], d.d. 31 mei 1958, van 'van L.' werd teruggevonden; het stuk is in extenso in het boekje opgenomen.

Het jarenlang vervaardigen van voorwerpen voor de katholieke eredienst heeft, aldus Van Leeuwen, 'mijn geloofsleven een verdieping gegeven en de symbolen zijn in mijn latere [dikwijls vrije] werken ook duidelijk zichtbaar gebleven'. In later werk voor de eredienst heeft hij geprobeerd de gedachten van Vaticanum II vorm te geven; zo